

บทที่ ๔

วิเคราะห์อานิสงส์ของการละการมราคะในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงอานิสงส์หรือประโยชน์ที่จะได้รับจากการละกิเลสที่ชื่อว่า กามราคะ ซึ่งเป็นกิเลสที่บุคคลละได้โดยยาก เพียงแต่เพราะมันเป็นอารมณ์ที่น่ายินดี น่ารักน่าใคร่ หลายคนจึงไม่อยากที่จะละ หรือทำลายมัน เพราะมันทำให้มีความสุข ทั้งที่รู้ว่ามันเป็นความสุขที่ไม่ถาวร เป็นสุขที่แฝงมาด้วยความทุกข์ การละการมราคะทำให้เกิดประโยชน์หลายระดับด้วยกัน เช่น ระดับสังคัม ระดับหุมชน และระดับบุคคล

๔.๑ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์

ระดับสังคัม : นั้นทำให้สังคัมมีความปลอดภัยจากอาชญากรรม เขี่ยการคุกคามทางเพศ การที่บุคคลทั้งหลายมาอยู่รวมกันเป็นสังคัม ความสามัคคีเป็นธรรมขั้นต้นที่เหล่าสมาชิกในชุมชนนั้นจำเป็นต้องมี นอกจากนี้แล้วยังต้องมีความยุติธรรม บุคคลที่จะมีความยุติธรรมได้นั้นต้องปราศจากอคติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของ กามราคะ เพราะความรักหรือเรื่องของกามนั้นอย่างที่กำลังกล่าวไว้ในตอนต้นว่าเป็นต้นตอในการก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมาก ไม่ว่าจะเป็น ความโลภ ความโกรธ และความหลง ล้วนเกิดมาจากความรักทั้งนั้น ดังนั้นเมื่อสังคัมใด สมาชิกเป็นผู้ที่ปราศจากกามราคะ หรือสามารถทำให้กามราคะนั้นเบาบางลงได้ สังคัมนั้นก็อยู่ด้วยกันอย่างสามัคคี มีความยุติธรรม และไม่มีปัญหาในเรื่องของกาม

ระดับหุมชน : เมื่อบุคคลที่ปราศจากกิเลสคือกามราคะ ซึ่งเป็นกิเลสที่นำมาซึ่งอกุศลอื่น ๆ เช่น ความหลง เป็นต้น ชุมชนนั้นก็พลอดภัยจากอันตรายที่เกิดขึ้นในชุมชนเอง ไม่เกิดความขัดแย้ง ทะเลาะกัน ความสงบสุขก็จะเกิดขึ้น

ระดับบุคคลนั้น : คือผลที่พิจารณาสุกัมมัญฐานจะได้รับหรือที่เห็นได้ในปัจจุบันนี้ คือไม่ทำให้กามราคะนั้นกำเริบ คืออานิสงส์หรือประโยชน์ที่จะได้จากการที่พิจารณาสุกัมมัญฐานนั้นทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์นั้นประโยชน์ที่เห็นได้หลังจากที่ได้นำมาพิจารณาคือสามารถทำให้กามราคะบุคคลนั้นระงับได้ ไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์สามารถควบคุมให้อยู่ในระดับปานกลาง บุคคลในครอบครัวก็จะอยู่เป็นสุขคือภรรยาที่เป็นแม่บ้านที่คอยดูแลสามีและลูกได้อย่างดีเป็นศรีภรรยาประจำบ้านคอยดักเตือนลูกสั่งสอนลูกในทางที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูก ๆ ไม่ไปเล่นชಾಯอื่นลับหลังสามี ในส่วนของสามีนั้นก็ทำตัวให้สมกับเป็นพ่อบ้าน เป็นผู้นำครอบครัวที่ดี ไม่ไปมีชู้ มีเมียช้อย่ามีภรรยาเนื่องจากเกิดกามราคะหนัก เพราะสามีคือเสาหลักของ

ครอบครัวยุคใหม่ ต้องคอยประคับประคองครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุข ดูแลภรรยา ดูแลบุตรธิดา เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูก

เมื่อกล่าวโดยรวมแล้วเมื่อสถานที่ใดไม่ถูกคามระครอบงำ ประโยชน์ที่จะพึงได้แล้ว ทำให้มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไร้โรค อายุยืน มีเงินมีงาน มีอาชีพสุจริต พึ่งตนเองได้ มีสถานภาพที่ดี เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม มีครอบครัวผาสุก ทำวงศ์ตระกูลให้เป็นที่น่าเชื่อถือ

๔.๒ สัมปรายกัถลประโยชน์

ระดับสังคม : ทำให้ความหวาดระแวงซึ่งกันและกันเบาบางลง เพราะทุกคนประกอบอยู่ด้วยธรรมะ มีสติลึกลับตัวอยู่เสมอ อยู่ด้วยความไม่ประมาท เหมือนอย่างเช่นสังคมของพระนางวิสาขาที่พระนางมีส่วนในการช่วยสังคมแม้ท่านจะอยู่ในสังคมที่เต็มไปด้วยการระครอบงำ ท่านก็พยายามช่วยเหลือให้สังคมหันมาปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ดังเช่น พ่อตาของพระนางเดิมเป็นลูกศิษย์ของนิครนถาบุตร เป็นมัจฉาทิฎฐิ เห็นผิดจากธรรม พระนางก็ทำให้พ่อตาของท่านหันมานับถือพระพุทธเจ้า^๑

ระดับชุมชน : ซึ่งมีบุคคลผู้ซึ่งสามารถที่จะบรรเทาเรื่องของการระครอบงำได้แล้วก็จะปราศจากซึ่งภัยต่าง ๆ เช่นเรื่องของการข่มขืน การล่วงละเมิดทางเพศ รวมทั้งการปล้นชิงเพื่อสนองความต้องการของตน กรณีพระนางอุตตราที่ท่านสามารถดำเนินชีวิตอยู่กับชุมชนด้วยการปฏิบัติตนให้อยู่ในทางสายกลาง แม้ท่านจะมีสามีครองเรือนอยู่แต่ท่านก็ไม่ได้มกมุ่นอยู่กับชุมชนที่มีแต่การระครอบงำ พระนางก็ทำบุญอยู่ด้วยศรัทธาในพระพุทธศาสนา ดำรงตนอยู่ด้วยความไม่ประมาท^๒

ระดับบุคคล : เมื่อบุคคลนั้นทำใจเลศให้เบาบางลงได้แล้วคืออยู่ในระดับที่จะควบคุมไม่ให้มันทำตามใจชอบแล้วตัวบุคคลนั้นก็จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข แม้เมื่อเห็นอะไรที่เป็นสิ่งที่สวยงามก็รู้เท่าทัน

สรุปประโยชน์ในขั้นนี้คือมีความอบอุ่นสบายซึ่งสุขใจ ไม่อ้างว้างเปลี่ยวลอย มีหลักยึดเหนี่ยวใจให้เข้มแข็ง ด้วยศรัทธา มีความภูมิใจ ในชีวิตที่บริสุทธิ์ที่ได้ประพฤติดั่งสิ่งที่ตั้งงามด้วยความสุจริต มีความอึดใจในชีวิต มีคุณค่าที่ได้ทำประโยชน์ตลอดมาด้วยน้ำใจเสียสละ มีความกล้าแก้วกล้ามั่นใจที่จะแก้ไขปัญหานำชีวิตและภารกิจไปได้ด้วยปัญญา มีความโล่งจิตมั่นใจ ด้วยการกระทำที่ได้ทำแต่กรรมดี

^๑ คณะกรรมการแผนกตำรา มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตรวจชำระ, พระธรรมปทัฏฐกถาแปล ภาค ๓, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๓๑-๓๕.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๓-๒๕๔.

๔.๓ ประมวลประโยชน์

ระดับสังคม : สังคมใดมากไปด้วยการระคายเคืองสังคมนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะเต็มไปด้วยความรุนแรงทางเพศหรืออาชญากรรมในสังคมเมื่อไหร่ก็ตามที่สังคมมีสติรู้เท่าทันการระคายเคืองสังคมนั้นก็จะมีปราศจากความรุนแรงทางเพศและการก่ออาชญากรรมทำให้สังคมนั้นเกิดความสงบทางสังคมอย่างแท้จริง

ระดับชุมชน : ชุมชนใดมากไปด้วยความต้องการทางด้านการระคายเคือง หมายถึง ความกำหนดในกาม ความใคร่ในกาม ความกำหนดยินดีด้วยอำนาจกาม รวมถึงอาการที่จิตยินดีเพติดเพลินในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส มีจิตยินดีเพติดเพลินในกาม คุณตกอยู่ในอำนาจของกิเลสกาม สังคมนั้นก็จะเกิดความการแย่งที่กันทำมาหากิน แย่งถิ่นกันอยู่ แย่งคู่กัน พิสวาสมากไปด้วยอาชญากรรม ถ้าชุมชนได้ไม่มากมากในการระคายเคืองการแย่งที่เร้าทำมาหากิน แย่งถิ่นกันอยู่ แย่งคู่กันพิสวาสก็จะลดน้อยถอยลงจนทำให้สังคมนั้นเกิดความสงบสุขในสังคมจนกลายเป็นสังคมเอื้ออาทรต่อกันและกัน

ระดับบุคคล : บุคคลผู้ละการระคายเคืองอันเป็นกิเลสและเป็นสังโยชน์ที่บุคคลละได้โดยยากนั้น เมื่อละได้หรือทำให้เบาบางลงได้พร้อมกับได้ทำให้ธรรมตัวอื่น ๆ เจริญขึ้นตาม ในทางพุทธศาสนาเรียกว่าได้บรรลุธรรมในขั้นต้นแล้ว ถือว่าได้เข้าสู่กระแสของพระนิพพานเป็นพระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา

พระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนานั้นมี ๔ ประเภท คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ ในการละการระคายเคืองให้สิ้นไปโดยสิ้นเชิงนั้น พระอนาคามีและพระอรหันต์เท่านั้นที่จะละได้โดยสิ้นเชิง นอกนั้นก็จะได้ตามลำดับดังนี้

พระโสดาบันนั้นยังไม่สามารถละได้โดยเด็ดขาด เพียงแต่ทำให้เบาบางลงได้ อย่างที่ได้อธิบายแล้ว การระคายเคืองนี้เป็นตัวโลกอันสำคัญที่สุดและยึดเกาะจิตมนุษย์ไว้อย่างเหนียวแน่น ในขณะเดียวกันก็แผดเผาจิตมนุษย์ให้เร่าร้อนวุ่นวายอย่างยิ่ง ทำให้โลกเดือดร้อนอลเวงและยุ่งเหยิงมากทุกยุคทุกสมัย คราบใดที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่มนุษย์ก็ยังอยากได้เห็นรูปสวย ๆ งาม ๆ อยากได้ฟังเสียงที่อ่อนหวานไพเราะ อยากได้ดมกลิ่นที่หอมรื่น อยากได้ลิ้มรสที่โอชะ อยากสัมผัสถูกต้องสิ่งที่นุ่มนวล และอยากรู้ธรรมารมณ์ที่ชอบใจ เช่น ความอิจฉาในเกียรติยศ อำนาจ หรือชื่อเสียง การระคายเคืองนี้ ยากที่จะมีผู้ใดอยากขจัดได้เบาบางลง เพราะรสของมันก่อให้เกิดความเพติดเพลินเจริญใจ เพราะรสของมันก่อให้เกิดความหฤหรรษ์ และความซาบซึ้งตรึงใจอย่างดื่มด่ำลึกลึก จึงเป็นการเหลือวิสัยที่ปุถุชนคนธรรมดาสามัญจะตัดเสียได้ แต่สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมจนบรรลุผลเป็นพระโสดาบันนั้น การระคายเคืองชนิดรุนแรงที่จะนำไปสู่อบายได้ดับสิ้นไป ยังคงเหลืออยู่แต่ชนิดหยาบ กล่าวคือ ความกำหนดยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส หรือสัมผัสขนาดที่ทำให้ฆ่าคน หรือลักทรัพย์

หรืออยากได้ทรัพย์ของคนอื่นโดยไม่เป็นธรรม หรือทำการล่วงประเวณีผิดลูกเมียเขานั้น ไม่มีอยู่ในจิตใจแล้ว”

ตามคติในทางพระพุทธศาสนา ผู้ที่ปฏิบัติจนได้บรรลุมรรคผลขั้นแรกเป็นพระโสดาบันแล้ว เมื่อตายแล้วไม่มีวันที่จะตกไปสู่อบายภูมิ คือตกนรกเป็นเปรต เป็นอสุรกายหรือเป็นสัตว์ดิรัจฉาน แต่จะกลับมาสู่โลกมนุษย์ ๓ ครั้ง เป็นอย่างมาก แล้วแต่ว่า สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญาในขณะบรรลุมรรคผลแก่กล้าเพียงใด ถ้าแก่กล้ามาก ก็จะกลับมายังโลกนี้อีกเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ซึ่งในการกลับมาครั้งนี้ ก็จะบรรลุมรรคผลเป็นลำดับไปจนถึงขั้นสูงสุดคือ เป็นพระอรหันต์เมื่อดับขันธแล้วก็เข้าสู่พระนิพพาน^๔

พระสกทาคามีไม่มีอำนาจประหามกิเลสอย่างใดอย่างหนึ่งให้ขาดได้เด็ดขาดเพียงแต่ทำให้ราคะ โทสะ และโมหะ เบาบางกว่าพระโสดาบันเท่านั้น แม้จะยังมีความกำหนัดยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์อยู่ ก็เป็นชนิดบางเบาเท่านั้น ท่านพิจารณาเห็นสังขารธรรมคือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ด้วยปัญญาที่กำหนดว่า “ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา”

ส่วนพระอนาคามี แปลว่า ท่านผู้ไม่กลับมาประหามสังโยชน์ได้ ๒ ชนิดคือ กามราคะสังโยชน์ และภวสังโยชน์ หลักฐานในพระไตรปิฎกบันทึกไว้ว่า “ผู้เป็นพระอนาคามี ย่อมมีจิตสังัดจากกามราคะสังโยชน์ ภวสังโยชน์อย่างละเอียด กามราคานุสัย ภวานุสัย อย่างละเอียด และเหล่ากิเลสที่อยู่ในพวกเดียวกับกามราคะสังโยชน์เป็นต้นนั้น”^๕ อริยสาวกออกจากธรรม ๒ ประการคือ อภิชฌา (ความเพ่งเล็งอยากได้ของเขา) และพยาบาท (ความคิดร้าย) อริยสาวกนั้นสังัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลาย บรรลุปฐมฌานที่มีวิตรก วิจารณ์ และสุขอันเกิดแต่วิเวกอยู่ ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอริยสาวกพึงตายลงในขณะนั้น เธอไม่มีสังโยชน์ที่เป็นเหตุให้ต้องกลับมาสู่โลกนี้อีก^๖

พระอรหันต์นั้นท่านละสังโยชน์ ๑๐ ประเภทได้หมดทุกอย่าง ตัดภพตัดชาติ ย่อมมีจิตสังัดจากรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา มานานุสัย ภวราคานุสัย อวิชชานุสัย เหล่ากิเลสที่อยู่ในพวกเดียวกับรูปราคะเป็นต้นนั้น และสังขารนิमितทั้งปวงในภายนอก นี่ชื่อว่าจิตตวิเวก^๗ แม้

^๓ เสวต เปี่ยมพงศ์สานต์, **พุทธวิปัสสนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๗-๑๓๘.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๕.

^๕ ฝ่ายวิชาการ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย, **วิปัสสนากรรมฐาน**, (ม.ป.ท. : ๒๕๒๘), หน้า ๒๒๕.

^๖ อาจารย์ไชยวัฒน์ กิปลกาญจน์, **ประมวลความรู้เบื้องต้นในพระพุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๕๗.

^๗ ชุ.ม. (ไทย) ๒๕/๗/๓๓.

^๘ อ.ท.ก. (ไทย) ๒๐/๕๕/๓๒๘.

^๙ ชุ.ม. (ไทย) ๒๕/๔๕/๑๗๑.

ท่านจะยังมีชีวิตอยู่บนโลกท่านก็มีจิตใจที่บริสุทธิ์ปราศจากธุลีคือกิเลสทั้งหลายทั้งปวง ไม่มีความยึดมั่น ไม่มีตัณหา ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง

อย่างทีกล่าไปแล้วในบทพระสูตรที่เกี่ยวกับการพิจารณาสุกะ และได้ยกตัวอย่างของพระสาวกและพระสาวิกาพระครั้งอดีตกาลที่ได้พิจารณาเกี่ยวกับร่างกายว่าเป็นของไม่สวยไม่งามเป็นที่ตั้งแห่งโรคทั้งหลาย เป็นของที่ไม่ใช่ตัวตน เต็มไปด้วยสิ่งปฏิกูลท่านเหล่านั้นก็ได้พิจารณาให้เห็นว่าเป็นเช่นนั้น ไม่หลงกับร่างกายที่ปกปิดด้วยสิ่งสวยงามอันเป็นเปลือกภายนอก ท่านเหล่านั้นจึงได้บรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาตั้งแต่ชั้น โสคาบัน ถึงขั้นสูงสุดในพระพุทธศาสนาคือได้บรรลุนิพพาน ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิด บนโลกอันเต็มไปด้วยทุกข์นี้

แม้จะถูกกามราคะครอบงำ ถึงจะพบกับความผันผวนปรวนแปรก็ไม่หวั่นไหว มีจิตใจมั่นคงเข้าใจในความไม่เที่ยงของสังขาร ไม่ถูกความยึดมั่นถือมั่นบีบคั้นจิตใจให้ผิดหวังโศกเศร้า มีจิตสดชื่น เบิกบานใจ ไม่ขุ่นมัวเศร้าหมอง ผ่องใส ไร้ทุกข์ มีความสุขที่แท้ รู้เท่าทันความเป็นจริงของร่างกาย ทำการตรงตามเหตุปัจจัย ชีวิตหมดจดสดใส เป็นอยู่ด้วยปัญญา

๔.๔ อานิสงส์โดยสรุปของการเจริญอสุกัมมัฏฐาน

๑. ทำให้มีสติ การที่บุคคลได้เจริญอสุกัมมัฏฐานนั้น ทำให้มีสติอยู่กับตัวตลอดเวลา เพราะได้เอาจิตไปกำหนดอยู่กับซากอสุก เพื่อทำให้เกิดนิมิตถ้าจิตใจออกแวก เปลี่ยนแปลงไปตามอารมณ์จากภายนอกที่มากระทบการกำหนดซากอสุกเพื่อให้มนิตเกิดนั้นก็ทำไม่ได้เพราะขาดสติ ดังนั้นการที่จะทำให้มนิตของซากอสุกปรากฏกับบุคคลผู้เจริญอสุกะนั้น จำเป็นต้องมีสติที่ฝึกดีแล้ว เพราะการอยู่ในป่าช้า หรือสถานที่ที่เป็นที่ทิ้งซึ่งซากศพนั้น บรรยากาศอาจจะทำให้บุคคลนั้นจิตหลอนได้ง่าย ได้ยินอะไร หรือได้เห็นอะไร จิตก็มักจะคิดไปในทางที่น่ากลัวไว้ก่อน หากไม่มีสติอยู่กับตัวดังนั้นผู้ที่เจริญอสุกัมมัฏฐานได้จะทำให้มีสติ

๒. มองเห็นความไม่เที่ยงในร่างกาย (อนิจจสัญญา) บุคคลผู้ที่ต้องการเจริญอสุกัมมัฏฐานนั้นก็เพื่อมองให้เห็นความเป็นจริงของร่างกายว่า สังขารนี้เป็นทุกข์ ไม่เที่ยง ไม่ใช่ของตน เมื่อเจริญแล้วจะทำให้มองเห็นร่างกายว่าเป็นอนิจจสัญญา คือการมองเห็นร่างกายว่าไม่เที่ยง เพราะมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับสูญสลายไปเป็นธรรมดา ไม่มีอะไรที่อยู่ชั่ววันริบครู่ แม้ร่างกายที่เราเป็นเจ้าของ ก็ยังไม่สามารถที่จะคลบนันดาลให้ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายได้ การเจริญอสุกัมมัฏฐานจะทำให้มองเห็นความจริงอย่างนี้

๓. มองเห็นความตายว่าจะบังเกิดกับทุกคน (มรณสัญญา) เมื่อพิจารณาซากอสุกแล้วจะให้รู้แจ้งถึงความจริงว่า มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะรวยมากแค่ไหน จะจนแค่ไหน สุดท้ายแล้วจะต้องพบกับจุดจบเช่นเดียวกันทุกคนนั่นคือความตาย จะไปซ่อนตัว หรือสร้างห้องนิรภัยไว้เพื่อป้องกัน

ความตาย หรือกินยาที่มีผู้บอกไว้ว่ากินแล้วจะเป็นอมตะก็ตาม จะต้องถูกมรณาทัยพรากชีวิตไปทุกคน ไม่เว้นแม้กระทั่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๔. มีความรังเกียจในร่างกาย อสุภะนอกจากจะทำให้พิจารณาถึงความไม่สวยงามโดยใช้ซากศพเป็นอารมณ์ในการพิจารณาแล้ว แม้ร่างกายของคนที่มีชีวิตอยู่จะเป็นของผู้อื่นหรือของตนเองก็ใช้เป็นอารมณ์ในการพิจารณาได้เหมือนกัน เพราะเป็นที่ตั้งสมของสิ่งสกปรก เช่น น้ำเหลือง น้ำเลือด เสมหะ เป็นต้นซึ่งเรามองไม่เห็นเนื่องด้วยถูกปกปิดไว้ด้วยอาการบ้าง เนื้อ หนัง บ้าง หรือเครื่องหอมต่าง ๆ ทำให้มองไม่เห็นความจริง เมื่อได้พิจารณาซากอสุภะแล้วจะทำให้มองเห็นร่างกายว่าเป็นของที่สกปรก

๕. ทำลายความยึดมั่นในรูป เมื่อได้พิจารณาอสุภะก็มัญฐานจนเกิดเป็นนิมิต แม้จะไม่ได้ยินดูซากอสุภะโดยตรง ๆ ก็สามารถนึกถึงภาพนั้นติดตาได้ เพราะว่าได้มีนิมิตดั่งนั้นในการเห็นรูปไม่ว่าจะสวยหรือไม่สวยก็เกิดเป็นอนิจจัง คือไม่วัตถุภายนอกคือรูปมากระทบให้หลงใหลหรือยินดี ยึดมั่นถือมั่นกับรูปที่เห็น เพราะมันไม่ใช่ของเราสุดท้ายก็ต้องแตกสลายไปในที่สุด

๖. ชีวิตเป็นสุข เมื่อได้มองเห็นความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายว่าไม่มีอะไรที่อยู่คงทน ทุกสิ่งทุกอย่าง ทุกชีวิตบนโลกนี้ย่อมต้องมีความเสื่อมสลาย เราไม่สามารถที่จะบังคับได้มันเป็นไปตามธรรมชาติ เมื่อมองเห็นความจริงข้อนี้ชีวิตก็เป็นสุข เพราะไม่ได้ขนขวายในสิ่งที่ฟุ้งเฟ้อเกินตัว

๗. เข้าถึง นิพพาน เมื่อได้พิจารณาอสุภะก็มัญฐานแล้วจิตใจก็ไม่ยึดติดกับรูปที่เห็น สิ่งที่ได้ยิน กลิ่นที่ได้ดม รสที่ได้ลิ้ม กายที่ได้สัมผัส ปล่อยวางในเรื่องของรูปนาม ทำจิตใจสงบเป็นสมาธิ ไม่วอกแวกไปกับอารมณ์ภายนอกที่มากระทบมีจิตอยู่กับปัจจุบัน แม้จะไม่ได้สำเร็จรหัดผลในชาตินี้ ก็จะเป็นผู้ที่เข้าสู่กระแสของพระนิพพาน เพราะได้ปฏิบัติถูกต้อง ปฏิบัติถูกต้องตามพระคำรัสของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฝึกทำอยู่บ่อย ๆ ความบริสุทธิ์ของจิตก็จักเกิดขึ้นในไม่ช้า

๔.๕ สรุป

ในการละการมราคะด้วยการพิจารณาอสุภะก็มัญฐานนั้นประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นมากมาย ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ในระดับของปุถุชนคนธรรมดา มีครอบครัว ครอบเรือน มีภรรยา สามี บุตร ธิดา เป็นต้น ย่อมทำให้เป็นครอบครัวที่สงบสุข รักใคร่ปรองดองกันซึ่งกันและกัน ไม่ประพฤติดนออกใจซึ่งกันและกัน หรือเมื่อพิจารณาเป็นอารมณ์อยู่เนื่อง ๆ ในระดับต่อมาเพื่อพิจารณาอยู่เป็นประจำ ประพฤติในขั้นที่สูงขึ้นไปก็จะทำให้การมรณานั้นเบาบางลงสามารถเห็นได้ในชาติปัจจุบัน เมื่อไม่ละความพยายาม ทำจนเป็นนิสัยมรรค ผล ในพระพุทธศาสนาย่อมเกิดมิได้ เมื่อยึดมั่นในคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอน นอกจากจะพบอานิสงส์ข้างต้นแล้วจะทำให้เป็นคนมีสติ เห็นความไม่เที่ยงของร่างกายของตนเองแม้ของคนอื่น

เห็นความเป็นของปฏิภูลในอาหาร ไม่ยึดมั่นถือมั่นในรูป การเนนชีวิตเป็นไปในทางที่อาจจะได้
บรรลุธรรมตั้งแต่ขั้นต้นคือพระโสดาบันในพระพุทธศาสนา ไปจนถึงขั้นสูงสุดคือพระอรหันต์ เมื่อ
จากโลกนี้ไปก็จะเข้าสู่พระนิพพาน